

Operatiunile Zilnice Atunci Cand ne Castigam Existenta din Tranzactionare* de **Dr. Mircea Dologa**, *Commodity Trader Adviser*, **Paris - Franta**

Cand un trader incepator intra in arena competitiva a pietelor de capital trebuie sa fie constient de faptul ca aici se va infrunta cu cele mai competente, cele mai agere si cele mai tenace minti din acest domeniu. In afara de acest lucru, trebuie sa mai tinem seama de urmatorul fapt: bunastarea si supravietuirea economica a acestor persoane depind de deciziile luate in ringul de tranzactionare.

Ca sa folosim o metafora, am putea spune ca *“acestia au dinti atat de lungi si de ascutiti ca ar putea lasa urme adanci chiar si pe podeaua de cristal a oricarei burse”*.

Continuand ideea anterioara, ne-am putea intreba: “Exista o modalitate prin care un trader incepator sau unul mai putin antrenat ar putea supravietui in acest mediu?”

Raspunsul vine prompt! “Tratati activitatea de trading ca oricare alta afacere ce necesita atentie zi de zi: planificati, faceti analizele tehnice si fundamentale care se impun in perioadele in care piata este inchisa ; pragatiti-va in detaliu in perioada de pre-deschidere ; aplicati strategia optima in stransa legatura cu managementul riscului si capitalului adecvat si, mai presus de toate acestea, aveti grija de dv. ca de un giuvaer. Antrenati-va in mod corespunzator si nu neglijati starea de sanatate, incluzand aspectul psihologic al acesteia.”

I. Este tradingul o afacere ca oricare alta?

Aceia dintre noi care au o oarecare experienta in afaceri sunt de acord asupra unui fapt: este de neconceput sa incepi o afacere, de orice tip ar fie ea, fara un plan, nu doar pentru perioada de inceput ci si pentru a asigura buna functionare de zi cu zi. In ciuda acestui fapt, multe “afaceri de trading” noi incepute esueaza in primii doi ani de activitate.

In absenta unui plan de tranzactionare, fiecare decizie este luata in mod aleatoriu, si multi traderi incepatori ies din aceasta afacere in primele luni de activitate. Este rezonabil sa consideram ca o persoana se poate numi trader dupa o perioada de minim trei ani in pietele de capital. Si chiar dupa aceasta perioada de timp, profitabilitatea traderului depinde de gradul de asimilare si aplicare a cunostintelor acumulate asupra a trei parametri indispensabili: psihologie, managementul riscului si capitalului si strategiile de trading alese.

Un trader incepator trebuie sa urmeze exemplul oricarei persoane care a avut succes intr-o afacere noua. In primul rand trebuie sa se antreneze pentru a putea face diferenta dintre cea ce este cu adevarat important si cea ce nu este important, pentru a putea supravietui in respectiva afacere. Apoi, de exemplu, veti invata ca cea mai importanta componenta, vitala pentru succesul unei afaceri, este conservarea capitalului. Indiferent de ceea ce intreprindeti, trebuie ca intotdeauna sa aveti ca scop principal conservarea capitalului!

Uitati de visurile de a da marea lovitura, sau de a incheia cea mai buna afacere a vietii. Conservarea capitalului este prima grija; toate celelalte au o importanta secundara!

Cand un om de afaceri incepator demareaza activitatea sa economica, el (ea) trebuie sa fie capabil (a), sa asigure cel putin, functionarea de zi cu zi, chiar daca o face intr-o modalitate spontana si dezordonata. Acest mod de abordare poarta denumirea de metoda “calificarii la locul de munca”. Daca afacerea este destul de simpla, aceasta abordarea ar putea functiona. Dar, daca afacerea este mult mai complicata si va trebui sa va infruntati cu cele mai competente, cele mai agere si cele mai tenace minti din domeniu (cum ar fi tradingul, de exemplu), atunci este vorba de o cauza pierduta!

II. Cate tipuri de tranzactii exista, mai exact?

Un exemplu de cat de gresita este abordarea “calificarii la locul de munca” in trading consta in urmatoarul fapt: majoritatea persoanelor nu sunt constiente ca exista trei tipuri de tranzactii, nu doua... cumparare, vanzare si “statul deoparte”!

Un trader incepator, care intai invata se execute ordine si abia dupa aceea invata sa tranzactioneze, ar putea crede ca o simpla miscare ascendenta a pretului este suficienta pentru o tranzactie de cumparare. De ce nu? Traderii debutanti, care au o astfel de gandire, cred ca pot intotdeauna iesi din piata daca aceasta se intoarce impotriva lor!

Dar, aceste persoane nu iau in calcul influenta atotputernicului psihic. Drept urmare, operatiunea suprema de salvare pentru acest tip de traderi consta in transformarea tranzactiei intra-day initiale intr-o investitie pe termen lung. Cu o astfel de abordare si in acest ritm, intregul capital de tranzactionare a unui trader poate fi decimat rapid.

Tradingul reprezinta o afacere, nu foarte diferita de orice alt tip de afacere. Singurul produs rezultat este reprezentat de bani... *bani folositi pentru a produce bani*. Si acum putem spune ca tradingul este singura afacere in care bugetarea pierderilor reprezinta o procedura de lucru de rutina, pentru cel implicat.

Totul se reduce la intelegerea unui aspect crucial pentru succesul activitatii de tranzactionare – diferenta dintre a inregistra “pierderi minore” in medie si de a inregistra castiguri semnificative, chiar cu o frecventa mult mai mica (la fel ca in exemplu Dax de mai jos, in care s-au inregistrat 8 pierderi in comparatie cu doar 2 castiguri). Odata ce invatati cum sa pierdeti putin, atunci si doar atunci, veti incepe cu adevarat sa faceti bani!

Ati fi surprinsi daca ati afla ca majoritatea traderilor incepatori considera ca este nevoie de o rata a tranzactiilor in castig mai mare de 51% pentru a fi profitabili? In realitate, majoritatea traderilor profitabili in mod constant au o rata de castig mai mica de 50%.

Modul de calcul este simplu. Va voi prezenta un exemplu de tranzactionare pe indicele german Dax 30, dar asta nu inseamna ca un astfel de exemplu nu poate fi gasit pe contractele S&P 500 E-Mini, sau pe alte vehicule financiare; am ales Dax deoarece acesta reprezinta instrumentul meu preferat pentru tranzactionare, datorita lichiditatii ridicate si volatilitatii sincronizate cu alti indici.

Daca utilizam in mod constant stop loss-uri cu dimensiunea de 200 Euro (8 puncte Dax sau 16 pasi de cotare), si inregistram o serie de 8 tranzactii consecutive in pierdere dintr-un total de 10 tranzactii efectuate, pierderea totala va fi de 1.600 Euro (8 x 200 Euro). Doresc sa va reamintesc faptul ca inregistrarea unei serii de 8 pierderi consecutive este aproape imposibila in cazul unui trader competent. Sau, poate ar trebui sa spunem ca este aproape

imposibil pentru orice trader...? Este vorba de un eveniment asa de rar incat nici Legea lui Murphy nu i-ar justifica aparitia.

Deci, am ramas cu 2 tranzactii pe castig dintr-un total de 10. Va fi suficient profitul adus de acestea sa compenseze intreaga pierdere? Ei bine... sa vedem! Daca analizam graficul de 15-min al indicelui Dax, asa cum arata in 27 februarie 2009, observam ca activitatea zilnica se compune din: un swing ascendent de 30 puncte inregistrat in timpul diminetii, un swing descendent de 142 puncte catre mijlocul zilei, un swing ascendent de 122 puncte in timpul dupa-amiezei si un swing descendent de 60 puncte catre orele 22:00.

Acum haideti sa calculam profiturile ipotetice aduse de cele doua tranzactii ale zilei, tinand cont de swingurile cu dimensiunile cele mai mici, de 30 respectiv 60 puncte. Daca luam in calcul intreg profitul de 90 puncte pentru ambele tranzactii, aceasta ar insemna 2.250 Euro (25 Euro/puncte x 90 puncte), ceea ce depaseste cu 650 Euro pierderile din seria de tranzactii pe pierdere si insemna ca suntem totusi pe profit.

Chiar daca intram in detalii si consideram ca un trader competent a intrat in aceste doua tranzactii doar dupa prima treime a swingurilor (ca sa fim mai exacti, dupa 28,8% din swing), ajungem la concluzia ca nu am inregistrat nici pierdere nici profit. Pierderile din seria de 8 tranzactii initiale au fost compensate de castigurile generate de cele doua tranzactii castigatoare.

Acum, intelegand faptul ca in realitate avem nevoie de 2 tranzactii castigatoare din 10 pentru a fi profitabili, sa mergem mai departe si sa intelegem cum este posibil sa facem acest lucru zi de zi.

III. Studiu sub indrumarea unui mentor, sau nu?

In opinia mea, calea catre tradingul profitabil este pavata cu studiu, iar cel mai scurt drum este acela parcurs cu ajutorul unui mentor calificat.

Pentru a avea succes in activitatea de trading, va trebui sa faceti unul din urmatoarele lucruri:

Studiu individual. Dar acest lucru implica mult timp si multi bani. In plus, este foarte probabil sa nu puteti aprofunda de unul singur principiile managementului capitalului si aspectele psihologice ale tradingului, si sa nu le puteti aplica in mod corect si metodic in activitatea de tranzactionare reala. Aceste doua elemente se completeaza unul pe altul in procesul de tranzactionare.

In plus, chiar daca ati reusit sa aprofundati de unul singur aceste concepte, rezultatele masurabile ar putea aparea dupa cativa ani de activitate – in ipoteza in care nu ati renuntat inca la trading, sau nu ati pierdut intregul capital de tranzactionare!

Studiul sub indrumarea unui mentor. Aceasta metoda necesita semnificativ mai mult timp, iar recompensa financiara poate fi mai vizibila deoarece veti fi cheltuit o suma fixa initiala care va aduce profit pe termen lung.

Insist asupra faptului ca tradingul este o profesie! Nu poate fi facuta din improvizatii, asa cum se intampla in cazul majoritatii traderilor incepatori. Daca sunteti propriul dv.

mentor, banii pe care i-ati fi platit unui mentor (sa ne referim la acesti bani ca la costul educatiei Dvs) ar merge in piata de capital si ati avea sanse destul de mari sa-i pierdeti fara a avea ocazia sa invatati cum sa deveniti consecvent in tranzactionare, deci profitabil. Credeti-ma: cunosc destule cazuri dintre studentii mei care au incercat sa studieze pe cont propriu inainte sa frecventeze seminariile mele.

Dar trebui sa va avertizez in legatura cu selectarea mentorului potrivit: traderul nou in bransa trebuie sa fie constient de fraudele care apar in procesul de instruire – stiti despre ce vorbesc – educatie care nu reprezinta altceva decat “apa chioara”. Exista insa nenumarate metode de a demasca pe cei care vand astfel de educatie falsa. In principiu trebuie sa verificati cat de serioasa a fost activitatea profesionala anterioara a acestor persoane.

Daca aceste persoane pretind ca tranzactioneaza pe piata produselor derivate (Futures) dar nu apar in registrele National Futures Association (NFA) - asociatie controlata de guvernul SUA - si nu detin calificarea de “Commodity Trading Adviser (CTA)/ Consultant Tehnic pe Pietele de Capital”, atunci ele nu sunt calificate si nu pot consilia in mod legal in domeniul tranzactionarii pe pietele de capital.

In plus, mentorul trebuie sa fie un trader de succes, nu doar un instructor sau un consultant. El/ea trebuie sa fie la curent cu noile tehnici de tranzactionare astfel incat sa fie capabil/capabila sa-si imbunatateasca rezultatele propriei activitati. Cea mai buna metoda de a verifica acest aspect consta in verificarea articolelor si studiilor publicate de respectiva persoana in publicatiile serioase de specialitate, cum ar fi revistele *Technical Analysis of Stocks & Commodities* sau *Futures*.

Ar fi ideal ca mentorul selectat sa fie membru al Market Technicians Association (MTA) / Asociatia Analistilor Tehnici, o organizatie profesionala din New York, U.S.A. , care mentine standarde inalte, atat etice cat si profesionale, in domeniul analizei tehnice.

IV. Tradingul din perspectiva performantei determinate de psihologia traderului

Indiferent daca ati decis sa studiatii pe cont propriu sau sub indrumarea unui mentor, trebuie sa tineti cont de faptul ca tradingul nu reprezinta doar o serie de sarcini ce trebuiesc indeplinite cu strictete, ci si o provocare pe plan psihologic. Cu alte cuvinte, cunoasterea propriei persoane va va ajuta sa avansati in procesul de invatare.

In primul rand va trebui sa aveti suficient capital de tranzactionare, astfel incat lipsa banilor sa nu va saboteze performanta. Aveti nevoie de cel putin 25.000 USD pentru a tranzactiona contracte Futures ale indicilor. Puteti tranzactiona pe piata Forex sau contractele E-minis cu o suma de 1.000 USD, sau chiar cu cateva sute de USD, dar acest lucru nu este recomandabil. Este mult mai bine sa amanati inceputul activitatii de tranzactionare pana ce acumulati destul capital din alte surse, decat sa va bazati pe faptul ca veti acumula capital din activitatea de trading, mai ales cand sunteti incepator!

In aceeasi ordine de idei, o alta greseala ar fi sa imprumutati bani, sau mai grav, sa tranzactionati pe credit! Folosirea banilor imprumutati sau tranzactionarea pe credit va va impiedica sa atingeti performanta psihologica maxima, deoarece veti fi macinat in mod constant de stresul si teama de a pierde bani si de grija de a gasi o modalitate de a inapoia banii astfel pierduti!

Sa vorbim acum de pasiunea si placerea pe care o simte un trader incepator in faza incipienta a procesului de educatie. Folosesc adesea termenul “virus”, dar nu in sensul unui virus patologic, ci in sensul unui “virus inoculat” intr-un mod placut care se dezvoltă in interiorul personalitatii traderului si stimuleaza gradul de motivare zi de zi!

Odata “inoculat” cu acest virus, rezultatul este extraordinar... nu veti simti cum se duc orele petrecute studiind carti si grafice! Singurul reper temporar ar putea fi o usoara durere de stomac ce va anunta ca este timpul sa luati masa.

Apoi, avem de-a face cu problema increderii. Nimic nu poate fi realizat fara aceasta! Nici un trader nu poate folosi o strategie de tranzactionare daca nu are deplina incredere in eficienta acesteia. Dar increderea nu este usor de dobandit! Este nevoie de multe luni, chiar ani, pentru a deveni familiar cu instrumentele optime pe care le-ati testat si re-testat si care au capacitatea de a genera cele mai bune rezultate in tranzactionare! Increderea este o prietena rara, a carei prietenii pretioase odata dobandita, va ajuta traderul din acel moment, in fiecare zi.

Veti fi surprinsi daca v-as spune ca increderea se obtine pe baza practicii repetate, a rutinii si a ritualurilor? Desigur ca nu! Si totusi, acesta este singura modalitate de a acumula experienta si a avansa in procesul de instruire.

Vom defini atitudinea drept cea mai importanta componenta in executia actiunilor ce duc la performanta. Recomandam insistent ca perseverenta sa fie cea mai importanta dintre atitudinile abordate in trading. De ce? Ei bine... sa ne gandim putin! Atunci cand ati perseverat in trecut, ajungeti la momentul in care trebuie sa luati o decizie dificila : in acea clipa ve-ti fi lipsit de orice grija deoarece cunoasteti sansele de izbanda din trecut, ati mai trecut prin astfel de situatii si cunoasteti deznodamantul.

Si oricum, pierderea a fost planificata, astfel incat nu puteti pierde mai mult decat “ceva maruntis”, corect?! Dupa o serie de tranzactii in pierdere sau din contra, dupa o tranzactie extrem de profitabila, va veti afla in aceeasi stare: calm, lipsit de temeri si gata sa o luati de la capat.

Atitudinea dv. este bazata pe incredearea pe care o aveti in propria experienta. Nu uitati ca esecurile si bucuriile sunt frecvente in procesul de tranzactionare. Dar, atitudinea dv. nu trebuie sa se schimbe deloc chiar si atunci cand actionati in conditii de stres. Intotdeauna va exista o alta zi, intotdeauna soarele va rasari din nou... dar numai daca v-ati conservat capitalul respectand regulile ce definesc stop loss-urile stranse, ce nu permit decat pierderi minore.

Dupa cum va dati seama, fundatia pe care se bazeaza studiul si tradingul consta din trei parametri: Psihologie, Managementul riscului si capitalului, si Strategia de tranzactionare... exact in aceasta ordine... cu primele doua in combinatie una cu alta reprezentant cel mai important aspect.

V. Planul de Tranzactionare

Chiar daca aveti noroc si descoperiti cea mai constanta si avantajoasa (pentru dv.) tehnica de tranzactionare, mai ramane de rezolvat problema asimilarii si practicarii acesteia!

Epistemologia reprezinta stiinta invatarii, a construirii fundatiei pentru limitele si validitatea acestui proces. Indiferenta daca invat sau predau ceva, incerc sa obtin maxim din acest ceva. Metoda construirii modulelor de cunostinte este utila in aprofundarea unui plan de invatare si a unui plan de tranzactionare pentru ca, luate individual, aceste module sunt usor de asimilat.

Aceasta impartire in module ajuta la memorarea informatiei si in procesul de aplicare in practica a ceea ce s-a invatat. Conceptele studiate trebuiesc simplificate astfel incat incepatorul sa le poata intelege rapid chiar daca nu dispune deloc de cunostinte tehnice, sau are doar cunostinte elementare.

Managementul tranzactiei poate fi realizat in mod optim doar daca este pregatit din timp. Acest lucru se realizeaza prin folosirea unui plan de tranzactionare care trebuie sa includa proceduri de urmat cu strictete in fiecare etapa a tranzactiei.

Planul de tranzactionare forteaza traderul sa respecte un set de reguli generale care il vor ghida in ceea ce priveste raspunsul la actiunea pietei intr-o modalitate ordonata si predefinita, evitand actionarea in pripa sub influenta emotiilor. Fara un plan de tranzactionare traderul va fi fortat sa improvizeze pe moment - ceea ce nu reprezinta o strategie optima in conditii de stres.

Planul de tranzactionare culmineaza cu faza post-tranzactie, in care Jurnalul de Tranzactionare functioneaza ca un registru in care sunt scrise detaliile tranzactiei "tocmai incheiate". Trebuie sa notati toate actiunile aferente executarii tranzactiei in acest jurnal.

Va trebui sa analizati, din diverse puncte de vedere, ce anume trebuie inregistrat in Jurnalul de Tranzactionare, astfel incat sa cresteti probabilitatea de a va reaminti nu doar ce actiuni ati intreprins, dar si motivul pentru care ati actionat in acele moduri; nu doar pasii urmati in respectiva tranzactie, ci si modul in care acesti pasi se raporteaza la "lectia invatata". Am listat mai jos cateva subiecte care trebuiesc dezvoltate in Jurnalul de Tranzactionare pentru fiecare tranzactie, dar aceasta lista nu este in nici un caz exhaustiva:

- Care a fost principalul motiv pentru care ati efectuat tranzactia?
- A decurs tranzactia asa cum v-ati asteptat?
- Cum ati clasifica gradul de fezabilitate al tranzactiei?
- Ce tip de risc (conservator sau agresiv) v-ati asumat, si de ce credeti ca aceasta a reprezentat cea mai buna solutie?
- Ati descoperit aspecte ascunse in aceasta tranzactie?

- **Ce propuneri puteti face pentru a imbunatati aceasta tranzactie daca ar fi sa va confruntati din nou cu aceleasi conditii?**

In plus, traderul trebuie sa adune date statistice pentru propriul Jurnal de Tranzactionare, date care cu siguranta ca vor duce la imbunatatirea rezultatelor de tranzactionare.

Fara o strategie specifica pre-stabilita, caracterizata de tactici functionale, tranzactia nu ar fi nimic altceva decat un pariu ordinar cu probabilitati 50%-50% de castig si pierdere.

VI. Cand, De Ce si Cum actionam in cadrul unei tranzactii

Pentru a ma face rapid inteles, am sa folosesc principiile simple “Cand”, “De Ce” si “Cum” in explicarea managementului tranzactiei.

Principiul “Cand” este initiatorul tranzactiei; cu alte cuvinte, acesta reprezinta factorul temporal al tranzactiei, care semnalizeaza nu numai momentul etapei preparatorii – faza pre-semnal – dar si a fazei de semnal a tranzactiei.

Prima faza poate lua forma unei doji (bara de indecizie) sau a oricarei formatiuni de inversare. Cea de-a doua faza se foloseste de pre-semnal si il transpune intr-o faza de semnal finit, exprimata intr-o maniera mai puternica si mai ilustrativa: bara de deschidere deasupra nivelului maxim a unei bare doji anterioare, intrarea/iesirea indicatorului in zona de supracumparare sau supravanzare, ricoloseul pretului pe un nivel Fibonacci, testarea si retestarea liniei mediane, sistemul liniei Hagopian si asa mai departe.

Principiul “De ce” reprezinta factorul de confirmare a impulsului in orizonturi de timp duale, si are un rol indispensabil in obtinerea unui rezultat profitabil. Confirmarea reprezinta modalitatea noastra de a “face un ban cinstit” din tranzactionare. Cel mai comun exemplu este reprezentat de alinierea/confirmarea orizonturilor de timp – cel superior si cel inferior (operational).

Putem face acest lucru fie prin analiza graficelor in ambele orizonturi de timp, fie prin analiza modului in care evolueaza un indicator in aceleasi grafice. De obicei suntem ghidati de trendul din orizontul de timp superior, exprimat prin evolutie pretului si / sau printr-un indicator, care trebuie sa coincida cu directia pretului si cu evolutia indicatorului de pe graficul trasat in orizontul de timp inferior (operational).

Acesta reprezinta instrumentul esential de tranzactionare; traderul nu trebuie se execute nici o tranzactie fara a tine seama de el. Corolarul afirmatiei anterioare este de asemenea valid. Nu orice situatie de aliniere/confirmare a orizonturilor de timp va duce la un rezultat profitabil al tranzactiei. Odata obtinuta aceasta confirmare temporala, ea poate fi suplimentata de alti factori, cum ar fi bara de strapungere a liniei de trend pe fondul unui volum imens. Ea poate fi curbilinie sau poate lua forma oricarei linii de trend clasice sau atipice sau a unor liniilor orizontale ce definesc nivele de suport si rezistenta.

Principiul “Cum” reprezinta factorul operational al tranzactiei, indispensabil obtinerii unui rezultat pozitiv. Acest din urma principiu va intra in actiune dupa parcurgerea cu succes a fazelor pre-semnal si semnal. El descrie modul de intrare si iesire din tranzactie, in corelatie cu managementul riscului si capitalului practicat conform Tehnicii celor Trei

Pioni, o pregatire a trei ordine de executat in cadrul procedurii de executie a tranzactiei. De asemenea, acest principiu reprezinta garantul obtinerii profiturilor in mod consistent.

	Plan de tranzactionare	Observatii
CAND	1. Faza pre-semnal	Conditia premergatoare celei de-a doua faze (in stransa legatura cu factorii simbiotici coincidenti)
	2. Faza semnal	Conditia de finalizare a primei faze (in stransa legatura cu factorii simbiotici coincidenti)
DE CE	3. Faza de confirmare	Sincronizarea impulsului in orizonturile de timp duale (folosirea orizontului de timp superior ca orientare in executarea tranzactiei in orizontul de timp inferior)
CUM	4. Faza de intrare	Pasul nr 1 a Tehnicii celor Trei Pioni
	5. Faza stop loss	Pasul nr 2 a Tehnicii celor Trei Pioni
	6. Faza nivelului tinta	Pasul nr 3 a Tehnicii celor Trei Pioni

Jurnalul de tranzactionare - Ia in calcul diversele motive care au contribuit la obtinerea rezultatului tranzactiei si de asemenea analizeaza elementele ce pot fi imbunatatite. Reprezinta sursa unor lectii importante. Un pas in plus ar consta in adunarea datelor statistice si in analiza impactului acestora asupra tranzactiilor. Functioneaza ca un registru in care sunt notate detaliile managementului tranzactiei tocmai incheiate.

Tabelul 1 – Rezumat succint al Planului de Tranzactionare

VII. Tehnica celor Trei Pioni: Managementul Riscului si Capitalului

Aceasta tehnica de plasare progresiva a ordinelor consta in trei pasi:

Pasul 1 – Identificati cea mai optima oportunitate de intrare prin diverse metode si plasat primul ordin.

Pasul 2 – Identificati cea mai buna locatie pentru ordinul stop loss – si apoi introduceti rapid un ordin stop, imediat dupa executia ordinului de intrare. Acesta reprezinta cel de-al doilea ordin.

Pasul 3 – Identificati cel mai adecvat obiectiv logic de profit si apoi calculati raportul optim risc/recompensa (R/R) a carui valoare nu trebuie sa fie mai mica decat 2,5; daca este satisfacuta aceasta conditie, plasati cel de-al treilea ordin imediat dupa plasarea ordinului stop loss pe lista de asteptare a brokerului dv. (Rareori accept sa intru in tranzactii cu raportul R/R cuprins intre 2,00 si 2,50 si doar daca acestea au o probabilitate ridicata. Nu uitati ca principalul nostru obiectiv este conservarea capitalului. Vor exista intotdeauna alte oportunitati de castig, dar asta are relevanta doar in situatia in care inca suntem in posesia capitalului de tranzactionare. Scopul nostru nu este sa dam marea lovitura, ci sa identificam tranzactii cu risc scazut si probabilitate ridicata.)

Iata un exemplu pe care am aplicat aceasta tehnica:

Faza de intrare – 1-3 pasi de cotare deasupra nivelului maxim al barei doji.
 Faza Stop Loss – 2-4 pasi de cotare sub nivelul minim al barei doji.
 Fata tinta de pret – primul nivel tinta pe linia mediana (ML) iar cel de-al doilea nivel tinta pe linia mediana superioara (U-LMH) a unui pitchfork

Pe masura ce pretul avanseaza, trebuie sa aveti clar in minte ultimul swing cu punctele pivot corespunzatoare extremitatilor inferioara si superioara. De asemenea, tineti cont la orice moment de nivelele corespunzatoare corectiilor de pret Fibonacci si a rapoartelor temporare definite nu doar de ultimul swing corectiv ci si de intregul swing al trendului anterior.

In majoritatea cazurilor aceste trei ordine progresive de tranzactionare, numite in comun Tehnica celor Trei Pioni, sunt pre-aranjate la momentul in care s-a luat decizia de a intra in respectiva tranzactie. Este vital, pentru satisfacerea obiectivului de conservare a capitalului, ca odata ce au fost stabilite stabilite aceste ordine sa nu fie niciodata modificate.

Datorita gradului de incredere si naturii automatizate a acestei tehnici, am denumit-o drept modul de tranzactionare automat. Ea reprezinta unu dintre cele mai bune remedii pentru sindromul “indeciziei” in tranzactionare. Daca doar doua ordine sunt pre-stabilite, atunci ne aflam in modul semi-automat de tranzactionare. Daca nici unul din cele trei ordine nu este pre-stabilit, atunci suntem pur si simplu in modul manual de tranzactionare.

Tehnica celor Trei Pioni trebuie aprofundata si practicata ca rutina zilnica, fara exceptii. Acest lucru necesita disciplina si rabdare. Disciplina in a respecta 100% cei trei pasi, si Rabdare in procesul de asteptare ca fiecare ordin de intrare sa fie executat. Traderii trebuie sa atinga un grad inalt de rutina, verificand si re-verificand in mod constant toate deciziile si actiunile astfel incat obiectivul principal sa nu fie influentat de “zgomotul” zilnic.

Pentru cei care reusesc sa o aprofundeze, acesta tehnica reprezinta garantul obtinerii unor profituri constante. Recomand cu tarie ca toti traderii sa parcurga cei sase pasi ai planului de tranzactionare: faza pre-semnal, faza semnal, faza de confirmare, faza de intrare, faza ordinelor stop loss si faza tintelor de pret.

Tabelul de mai jos prezinta contributia pe care o are Tehnica celor Trei Pioni la managementul tranzactiei. Avem cinci module distincte (vezi sagetile numerotate), fiecare dintre acestea avand o functie si un mecanism precis:

Modulul 1 contine momentul initial si nivelul de intrare, valoarea unui punct si numele instrumentului tranzactionat, numarul de contracte tranzactionate initial si nivelul stop loss. *Modulul 2* contine informatia aferenta procesului de management al riscului si al capitalului. Acest modul masoara riscul si recompensa tranzactiei, si prezinta de asemenea datele legate de acumularile ulterioare si nivelele tinta. *Modulul 3* contine Contul de Profit si Pierderi (*Profit and Loss / P&L*) impreuna cu durate tranzactiei si numarul total de contracte. *Modulul 4* descrie in mod detaliat caracteristicile tranzactiei dupa inchiderea acesteia: Calificativul, Riscul si motivul principal pentru care s-a intrat in respectiva

tranzactie - "De ce"-ul tranzactiei! **Modulul 5** prezinta Jurnalul de Tranzactionare intr-o maniera succinta.

Tehnica celor TREI Pioni MANAGEMENTUL tranzactie, al riscului si al capitalului <i>TRANZACTIE LONG</i>		19 Noiembrie
Modul 1	Executia tranzactiei	Modul 2
	Momentul Intrarii: 09:13	Managementul Riscului si Capitalului
	Intrare LONG: 4,181.00	Risc per contract – puncte: 3.00 75.00 Euro
	Valoare – 1 punct: 25 Euro	Risc total – puncte: 9 RISC TOTAL: 225.00 Euro
	Instrument tranzactionat: Dax	Recompensa / Risc Raport > 2.5: 12.50
	Nr de contracte initiale: 3	Nivel acumulare nr contracte: 4,182.50 2
	STOP LOSS: 4,178.00	Profit – puncte: 22
		PROFIT: 550 Euro
		Nivel Tinta nr contracte: 4,193.50 5
		Profit – puncte: 37.50 PROFIT: 938 Euro
	Modul 3	
	Total Profit/Pierdere	
	Momentul Iesirii: 09:38	
	Nr total de contracte: 5	
	Puncte: 59.5	
	PROFIT: 1,488 Euro	
	Durata tranzactiei [ore]: 00:25	
Modul 4	Calificativul Tranzactiei: Excelent **** Gradul de risc: Conservator	
	Motivul principal: <i>Tranzactie SAR cu intrare deasupra Liniei Mediane pe fondul unui impuls mare</i>	
Modul 5	Jurnalul de tranzactionare: <i>Profitabilitate mai mare daca s-ar fi acumulat mai multe contracte!</i> <i>Structura de tip pitchfork de pe graficul indicatorului Stochastic a fost de mare ajutor.</i> <i>Planul de tranzactionarea fost urmat cu strictete</i>	

Tabelul 2 – Rezumatul managementului tranzactiei

VIII. Strategii de Tranzactionare

Dupa cum ati observat, pana la acest moment nu am discutat despre strategii de tranzactionare. Am ales acesta cale deoarece, in opinia mea, strategiile de tranzactionare reprezinta cel mai putin important factor in obtinerea in mod constant a rezultatelor pozitive in tranzactionare.

Sa nu ma intelegeti gresit! Fara o strategie precisa nu ar putea fi posibila nici o tranzactie, dar personal consider strategia ca fiind acea parte din fundatia activitatii de tranzactionare care vine dupa ceilalti doi parametri (psihologie si managementul riscului / capitalului) in ceea ce priveste importanta!

Din arsenalul de instrumente aflate la dispozitia unui trader experimentat am sa mentionez trei principii care pot fi incluse printre strategiile esentiale ale traderilor profitabili: Trendul, Miscarile laterale asociate cu nivelele de suport si rezistenta si Volatilitatea. Este evident faptul ca spatiul limitat al prezentului articol nu ne va permite descrierea tuturor strategiilor, astfel incat voi prezenta doar cateva dintre acestea, pe acelea pe care le consider a sta la baza tranzactiilor cu risc mic si probabilitate ridicata.

Majoritatea traderilor folosesc trendul ca principalul instrument de tranzactionare. Ei incearca sa intre in piata la inceputul trendului. Faptul ca aplica acest gen de abordare sugereaza un grad inalt de cunostinte in domeniul tradingului – daca reusesc sa fie profitabili.

Am creat Analiza Pitchfork Integrata pentru detectarea, cu multa inaintea multimii, a fenomenului numit trend. Folosirea acestui instrument va reprezenta un avantaj al traderului profesionist fata de ceilalti. Cu ajutorul urmatoarele doua grafice voi incerca sa prezint acest lucru.



Figura 1 – Acest grafic saptamanal al contractelor *Futures* pe Aur prezinta modul de utilizare al Analizei Pitchfork Integrate in stransa asociere, nu doar cu liniile de rezistenta si suport de pe graficul pretului, ci si cu liniile de trend de pe graficul indicatorului. Fiecare swing pare sa fie indeaproape monitorizat! Formarea barelor de tip mirror la nivelul aproximativ 1.000 denota o miscare puternic ascendenta ratata, care anunta o inversare iminenta.



Figura 2 -- Acest grafic zilnic al indicelui S&P 500 prezinta modul de utilizare al Analizei Pitchfork Integrate in combinatie cu instrumentul GMMMA (Guppy Multiple Moving Average – Medii mobile multiple ale lui Guppy) dezvoltat de Daryl Guppy din Sydney – Australia. Am folosit aceasta combinatie destul de mult timp si am fost intotdeauna surprins de rezultatele profitabile!

In incheiere dati-mi voie sa subliniez din nou faptul ca multimea de detalii particulare ale tradingului nu face sa fie mai putin importante elementele comune pe care aceasta activitate le imparte cu celelate genuri de afaceri. Acest lucru este valabil nu numai in cazul planului de afaceri, care poarta denumirea de plan de tranzactionare in cazul nostru, dar de asemenea este valabil si pentru programarea procesului de aprofundare, printr-un plan bine pregatit de studiu bazat pe module epistemologice.

*Articol publicat in presa U.S.A. in 2009 si tradus din Engleza de Dan Grosu, www.intercapital.ro

Dr Mircea Dologa, MD, CTA, este *Commodity Trading Advisor, Stock Investment Advisor* si fondatorul unui nou concept de educatie pentru incepatori si traderi experimentati la www.pitchforktrader.com, unde de asemenea publica raportul gratuit saptamanal *World Charting Report: Indexes, FOREX & BVB*.

Dansul este un colaborator international al revistelor de tranzactionare din Statele Unite ('Technical Analysis of Stocks & Commodities', 'Futures'); Marea Britanie ('The Technical Analyst'); Germania ('Traders' – editiile in limba Engleza si Germana); Australia ('Your Trading Edge') si Asia ('The Trader's Journal'). A publicat trei carti, continand peste 1224 pagini, 1560 grafice si 44 fisiere Excel, in efortul de a preda intr-un mod eficient arta tranzactionarii incepand de la nivelul de incepator pana la cele mai inalte standarde actuale.

Pentru orice intrebari DI-ul Dologa poate fi contactat la: mircdologa@yahoo.com